

AMIGOE DI CURACAO

WEEKBLAD VOOR DE CURACAOSCHE EILANDEN.

De Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buit-land per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,25.
Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels fl. 0,50. voor elken regel meer fl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD
OP CURAÇAO,
PLEIN VAN PIETERMAAL, Nº 129.

De Agentuur
ten huize van de Heeren
JAN ELLIS, Curaçao. — Otrabanda.
JUAN CAPRILES, Aruba. — Playa.
JOSE A. ROSA HERRERA, Bonaire. — Playa.

E Coerant aki ta sali toer Dia Sabra.
Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres luna, pagar padilanti.
Pa lugarmen joi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10.— pa anja.
Un number só fl. 0,25.
Un anuncio di 1 té 7 regel, fl. 0,50, cada regel mas fl. 0,07½.

SCHEEPSTIJDINGEN.

aankomst alhier:

13 Dec. *Harrison* van Liverpool.
19 „ *Maracaibo* „ Maracaibo.
19 „ *Caracas* „ New-York.

CALENDARIO.

December.

13. DOMINGO III di Advento.
14. LUNA. S. Nicasio, ob.
15. MARTES. S. Everardo, c.
16. MAZON. S. Eusebio, ob. i m.
17. MIÉRES. S. Lazaro, ob.
18. VIERNES. *Expectación di N. Sra.*
19. SABRA. S. Nemesio, m.

STAND DER MAAN.

E. K. 14 Dec. 1 ure 46 m. p. m.

Opkomst der Zon:
14 Dec. 6 ure 18 min.
Ondergang der Zon:
14 Dec. 5 ure 42 m.

SCHEEPSTIJDINGEN.

vertrek van hier:

19 Dec. *Duitsch-st.* naar Hamburg.
21 „ *Philadelphia* „ New York
23 „ *Maracaibo* „ Maracaibo.

DE ONDERWIJS-QUAESTIE.

(Slot).

Onze lezers weten reeds dat de Nederland-sche Regeering er ten langen laatste is toe overgegaan om aan de grieven van de groote meerderheid der bevolking in zake het onderwijs het oor te leenen. „Art. 194”, zegt de Regeering in haar Memorie van Toelichting, „heeft aanleiding gegeven tot misverstand!” Inderdaad een fraai *misverstand*. Jaar in jaar uit gaf het aanleiding tot de schroomlijkste onbillijkheden; het heeft de geloovige bevolking scholen opgedrongen, waarvan zij een rechtmatigen afkeer toonde, en haar die scholen zelf laten betalen, ja, wat meer is: wanneer Katholieken en geloovige Protestanten die scholen schuwden als de pestholen van het ongeloof, en uit eigen zak *vrije scholen* volgens eigen god-dienstige overtuiging oprichtten — dan bezigde men art. 194 als een tuchtroede om de op-richters van de bijzondere scholen te kastijden en de concurren-tie dier scholen eenvoudige te doo-den door het Openbaar Onderwijs tot een hoogte op te voeren, die aan het bespottelijke grenst. Zie-daar, welk „misverstand” er naar aanleiding van art. 194 alzoo in het vrije Nederland heeft plaats gehad.

Thans geven wij nogmaals den tekst van de nieuwe lezing van art. 194, om er onmiddellijk de beoordeeling op te laten volgen, welke wij onzen lezers verleden week hebben toegezegd. Vooraf zij nog vermeld, dat de anti-re-volutionaire *Standaard* het regce-rings-voorstel tot wijziging van genoemd artikel geheel en al ver-werpt. Bij de liberale pers, voor zoover zij gesproken heeft, valt geen eenstemmigheid op te mer-ken: terwijl de *Arnhemse Ct.* het voorstel geheel onaannemelijk verklaart, luidt het oordeel van *Het Handelsblad* vrij gunstig.

De inrichting van het openbaar onderwijs wordt door de wet gere-geld.

De openbare scholen zijn toegan-kelijk voor leerlingen zonder on-derscheid van godsdienstige gezind-heid.

In of voor elke gemeente wordt lager onderwijs gegeven, voldoende aan de behoefte der bevolking. Het wordt, voor zooveel daarin niet op andere wijze is voorzien, van over-heidswege verstrekt in openbare scholen: aldaar wordt het aan on-vermogenen kosteloos gegeven.

„De lezer zal van ons wel niet verlangen, zegt de „Tijd,” dat wij ons onmiddellijk vóór of tegen deze belangrijke wijziging uitspreken. Zoo ooit, dan is hier ernstig be-raad, dan is hier studie van zin en betekenis der woorden, van mid-dellijke en onmiddellijke gevolgen noodzakelijk.

Stippen wij daarom alleen aan, welke voordeelen en welke na-deelen ons uit de nieuwe lezing schijnen voort te spruiten:

1° Het bijzonder onderwijs wordt niet langer, gelijk in het tegenwoordig artikel, als niet be-staande aangemerkt. Openbaar onderwijs zal gegeven worden „voor zooveel op andere wijze niet in de behoefte wordt voor-zien.”

2° Niet langer derhalve zal elke gemeente een openbare school te onderhouden hebben.

3° De aard en omvang van het onderwijs zullen zich richten naar „de behoefte der bevolking.”

4° De openbare scholen zullen toegankelijk zijn voor leerlingen zonder onderscheid van godsdien-stige gezindheid. Volstreckte neu-traliteit is echter niet voorgeschre-ven. Ook zal de onderwijzer alleen rekening hebben te houden met de godsdienstige belijdenis der schoolgaande kinderen. Dit blijkt uit de volgende woorden van de Memorie van Toelichting.

Niet de godsdienstige gevoelens van allen die op de school zouden kunnen komen, behoeven te worden ontzien; doch de schoolgaande leer-lingen en hun ouders hebben recht,

te vorderen dat de onderwijzer over godsdienstige zaken niet krenkend voor hun gevoelens zal spreken tot zijn jeugdige toehoorders, die hij weet dat tot een ander kerkgenoot-schap behooren, of in het algemeen voor het godsdienstig gevoel kwet-sende woorden zal bezigen.

5° Uit het voorschrift, dat het openbaar onderwijs voor onver-mogenen kosteloos zal zijn, mag afgeleid worden, dat het heffen van schoolgeld voor bemiddelden in de bedoeling ligt van den wet-gever. Het wordt echter niet uit-drukkelijk gezegd.

Uitnemend ook achtend wij de beginselen, waarvan wordt uitge-gaan in de Memorie van Toelich-ting:

1°. dat de Grondwet nooit een par-tijwet mag zijn, maar alleen zooveel mogelijk waarborgen moet stellen, dat geen minderheid door maatre-gelen der meerderheid, hetzij opzet-telijk, hetzij ondoordacht, worde verdrukt;

2°. dat, evenals omtrent andere on-derwerpen, ook hier de Grondwet niet in te veel bijzonderheden moet afdalen, die den gewonen wet gever zouden belemmeren.

Hier staat tegenover:

1° dat de bevoorrechtiging van het openbaar en niet-confessioneel onderwijs op financieel gebied blijft bestaan;

2° dat de mogelijkheid van een regce-rings-toezicht, hetwelk feite-lijk *beheer* moet heeten, niet is buitengesloten;

3° dat, met het oog op het mid-delbaar onderwijs en de gymna-siën vooral, volgende woorden in de *Memorie van Toelichting* niet zonder bedenking schijnen:

Wetenschappelijk onderwijs, zoo-als op de hogere scholen gegeven wordt, vereischt de volkomene, on-verbloemde uiting der gedachte, ook over de moeilijkste en kritiekste on-derwerpen, behoudens alleen dien eerbied voor andere gevoelens en dien ernst, welke de humaniteit en beschaafde toon medebrengen. Daar-entegen moet hij, die het elementair lager onderwijs van overheidswege aan kinderen uit allerlei huisgezin-

nen en van zeer verschillende ont-wikkeling heeft te geven, een groote omzichtigheid in acht nemen, om de dierbaarste overtuiging van de leerlingen en hun ouders niet te krenken.

Wij herhalen, dat hetgeen wij heden geven niet meer is dan een eersten indruk.

In elk geval echter is de indie-ning van een regce-rings-voorstel tot herziening van het bevochten schoolwetartikel een bewijs, dat de schoolstrijd tot dusver niet ver-geefs is gestreden; een feit, dat tot moed en vertrouwen stemt voor de toekomst.”

NOTICIA.

Di Coenueoe.

Dia Sabra 5 di December tabatin banda di Zuid di nos Isla masjar *Grondzee*; principalmente na *Dai-booi* el a subi tera aleuw i lastra piedra manera na tem di orkaan sã sosode.— E grondzee a bin bisa nos, koe pronto nos isla lo haja un bon awaceroc, koe a cai di berde toer rond na Curaçao, Bonaire i Aruba, na dia Luna, dia Martis i na toer otro dianan di es seman-aki. Mara cada luna nos por haja un dos-tres dia di awa asina.

Placa falsoe.

Ta algun dia caba ta circula aki mei sool (placa colombiano) nobo, koe ta falsoe, i koe p'esai no ta pasa. Nan ta marcar anja 1885; i nan berdadero valor na placa ta mucho menos di lo kó é mester ta.— ATENCION I CUIDAO!!!

Congratulacion.

Den dianan pasar Su Eminencia Cardenal CELESIA, arzobispo di Pa-lermo, a ricibi un carta di Cardenal Jacobini, Secretario di Papa, den cual Su Santidad ta haci un testi-monio público di su contentamento pa conportacion di padernan di Pa-lermo duranti tempoe koe tabatin cólera na é lugar-ai. Den su res-pondi na e carta-ai, Cardenal CELESIA ta declara koe elogionan di Papa ta un consuelo pa su clero riba e acusacion maliciosonan koe ex-mi-nistro di goebierno Italiano, *Crispi*, a haci contra Padernan di Palermo.

20,000 Mark.

Poco dia pasar un pader catolica a entrega na un familia ricoe di Co.

lonia (Alemania) 20.000 Mark (12.500 florin), koe e familia-ai a jega perde algun tempoe pasar.

Cólera na Spanja.

Dia 16 di October poblacion di Madrid a larga canta un *Te Deum* solemne, pa haci na Dios homenage di nan gratitud, pasobra duranti 14 dia promer koe e fecha-ai no a presenta ningun casoe di cólera.

Foi April té na October 1.654 hende a haja cólera na Madrid; di nan toer a moeri 1051. Di 49 Provincianan di Spanja, 35 ta bisjitar di cólera, i duranti e mees tempoe di April té October 266.323 hende a worde ataca pa e enfermedad-ai, i 97.582 a moeri.

Antwerpen.

Dia 1° di November Exhibicion Internacional di e lugar-ai a cera: é no caba meescos koe un bela, manera esun di Amsterdam di 1883. Nan ta calcula koe nada menos koe 80.000 hende a bisjité é ultimo anochi-ai.

Un gracia di school moderno.

Kerkeraad Protestant di Beesd (Hoelanda) a pone un keho cerca Ministro di Instruccion contra Meester di *Openbare School* di e lugar ai, pasobra el a viola articulo 33, a linea 2, di Leynan di School, koe ta bisa: "Meesternan meste abstene nan di sinja, haci ó permiti lo ké ta contra respeto koe hende debena kerementoe religioso di otro."

Larga nos conta kiko a sosode, pa hende por mira ki un ley loco esun di school modernonan ta.

Meester di cantamentoe na school di Beesd ta usa pa su lesnan un boeki di cantica di Worp, koe ta un boeki masjar conoier. Den un di e canticanan, a bini e palabra "Dios." Preceptor di school di Beesd a prohibi e meester di cantamentoe di scribi e palabra-ai riba bortji, pasobra é ta na contradiccion coe *ensenjanza neutral* i coe articulo 33 di leyman di Ensenjanza Primaria.—Den un cantica koe tin e palabranan-aki: "de vogels zingen den lof des Scheppers" (*palabranan ta canta alabanza di Criador*) e Preceptor a troca nan asina: "de vogels zingen den lof van het zandlicht" (*palabranan ta canta alabanza di zand di solo*). E meester di cantica a keha cerca Burgemeester. Promer e Burgemeester a doene rason: ma el a bisé despues, koe como *subalterno* é mester a sigi boluntad di su mayor. Poco dia despues e meester di cantamentoe tabata mandar na un clase inferior.

Foi di é historia-ai di Beesd hende ta mira masjar klaar, koe un *ensenjanza neutral ó sin religion* ta simplemente imposibel. E Preceptor di Beesd a haci na enemigoenan di *ensenjanza neutral* un servicio masjar grandi, i na mees tempoe el a doena prueba di sano huicio, kitan-do e palabra "Dios" foi den boeki di cantica;—i no por ta koe el a haci esai coe e intencion-ai?

Si hende kier respeta realmente conviccion religioso di toer hende, ta sigur koe e palabra "Dios" no mester ta papiar ni lezar den school, pasobra, mentando number di Dios, hende ta ofende un-bé kerementoe religioso di esnan, koe ta kere koe no tin Dios. Openbare School mester ta pa atonan un school *sin Dios*; á lo menos si un meester papia di Dios, é ta sinja di mees koe ta existi un Dios.

P'esai nos ta haja e palabranan-aki di un Preceptor LIBERAL, van der Wijck, masjar berdé: *solamente hende koe no ta keré na Dios por tin paz coe nos ensenjanza público, koe nan ta jama neutral*. Pasobra, catolica i protestantan di fé, koe ta haja berdad di mas grandi den e sentencia-aki di nan Divino Salvador: "Es koe no ta coe mi, ta contra mi," ta worde ultrahar den nan conviccion di mas sagradoe pa un *ensenjanza sin Dios*, i por lo tanto *contra Dios*.

Despedida.

Algun siman pasar a jega aki foi Aruba nos agente Senjor JUAN B.

CAPRILES coe tres di su apreciable jioenan, i Dia Huebes pasar el a bolbe sali pa su tera, hibando coen' é, manera el a manifesta nos, mucho recuerdo di e bon i amistoso acohida koe é i su jioenan a haja cerca su amigoe i conocirnan di Curacao. Nos a deseá Senjor Capriles i su jioenan un biahe feliz i koe na su jegada na su cas é haja su familia sin ningun nobedad.

Na number di Senjor Capriles, nos tin e gustoe di manifesta na su amigoe i conocirnan, na kende é ta desca toer sorto di felicidad, su sintimentonan di gratitud pa e atencionnan mustrar na é i su jioenan, i doena nan su "Adios" sincero koe, pa falta di tempoe, é no tabata na ocasion di doena nan personalmente.

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

In de laatste vier dagen, maar vooral gisteren, is er een milde regen over onze eilanden neergedaald; men was op vele plaatsen reeds bijna hooploos voor de toekomst; thans echter is den veldgewassen een nieuw leven, en den planters weer blijde hoop ingestort. Ook de temperatuur is van hare in November en December ongewone hitte aan het bekoelen.

— Met genoegen vernemen wij dat de heer P. F. DE HASETH EVERTSZ, van Curacao, aan de Universiteit van Leiden gepromoveerd is tot *Doctor in de Rechten*.

— Onze lezers zullen gaarne vernemen, dat in de laatste dagen met grooten ijver in de vergadering der Afdelingen van den Kolonialen Raad de gewichtige quaestie behandeld is geworden van de TELEGRAPHISCHE VERBINDING van Curacao met het wereld-telegraafnet over La Guaira, Cuba, Santo Domingo, enz. Volgens het oordeel van deskundigen zou zulks een der weinige vooruitzichten (zoo niet het eenigste) wezen, die men nog koesteren kan van een vernieuwden bloei voor Curacao's handel.

— De Heer dr. A. D. Jesurun, is benoemd tot Consul van Engeland voor de Kolonie Curacao.

NEDERLAND.

De Memoriën van Antwoord der Regeering op de afdelingsverslagen over de voorstellen tot Grondwetsherziening zijn thans bij de Tweede Kamer ingekomen.

— Op ruim 59-jarigen leeftijd is den 28 November jl. overleden mr. C. Th. van Lijnden van Sandenburg.

In het eerste ministerie-Heemskerk was hij minister van den Hervormden Eeredienst, in het tweede paste hij het beginsel van inkrimping der rechtscollages in ruime mate toe. In 1879 trad hij op als *premier* en minister van Buitenl. Zaken, en twee jaar later verwisselde hij deze portefeuille met die van Financiën. Hij bleef minister-president tot April 1883, toen het tegenwoordige kabinet het zijne opvolgde.

Ook als lid van de beide Kamers der Staten-Generaal muntte de heer Van Lijnden uit door groote bekwaamheid; bovendien was hij een trouw dienaar van het Koninklijk Huis en Z. M. belastte hem herhaaldelijk met de behandeling van particuliere aangelegenheden.

— De Regeering moet, volgens de N. Rott. Ct. voornemens zijn invoerrechten op de granen niet alleen (gelijk de telegrammen reeds melden) maar ook op *petroleum* te stellen. De daartoe strekkende wetsontwerpen zouden het departement van Financiën reeds verlaten hebben.

— De heeren Ds. N. Beets, en R. Hol zijn door het gemeentebestuur van Utrecht uitgenoodigd tot het maken van een feest-cantate voor de herdenking van het 250-jarig bestaan der Utrechtsche Universiteit, welke men het volgend jaar denkt te vieren.

— De heer mr. J. Kneppelhout, meer bekend als „Klikspaan", de geestige schrijver van *Studenten-typen*, is 9 Nov. jl. op 71-jarigen leeftijd overleden.

BUITENLAND.

Spanje.

I.

De Onder-president van de Veree-

nigde Staten van N.-Amerika. (Hendricks), de Ex-president van de Argentijnsche Republiek (Sr. Nicolas Avellaneda) alsmede Hertog Frederik, broeder van Koning Christiaan van Denemarken—zijn allen doorluchtige dooden van de laatste dagen. Maar toch doen zij de jeugdige en ridderlijke figuur niet vergeten van Spanje's ALFONSO XII, die den 25^{en} Nov. overleden is op 10 Dec. jl. plechtig begraven is. Wat thans het lot van Spanje worden gaat? Zal het regentschap van de Koningin-weduwe CRISTINA zich kunnen handhaven? Nog rustte het lijk van haren gemaal niet in het graf, of zij heeft 5 provinciën van Oud-Castilië in staat van beleg moeten verklaren; revolutionaire agenten zaaien reeds onrust en oproer in het noorden des lands.—De gematigde Republikeinen hebben [29 Nov.] op een algemeene vergadering het besluit genomen, om den loop der gebeurtenissen rustig af te wachten. Daags te voren had Don Carlos ridderlijk verklaard, dat hij een afwachter houding had aangenomen en niet handelend zou optreden, tenzij Spanje door de Republiek of de Anarchie bedreigd mocht worden. Voorts sprak hij de overtuiging uit, dat het Regentschap onmogelijk langen tijd de orde in Spanje zou kunnen bewaren; hij behield zich het recht voor om in dit geval te interverneren; en mocht het heil van Spanje zulks eischen, dan zou hij voor een burgeroorlog zelfs niet terugdeinzen. In een manifest van 30 Nov. jl. waarborgt Don Carlos aan alle Spanjaarden hun tegenwoordige vrijheden op godsdienstig en politiek gebied.—Alleen is men nog beducht voor Zorilla, den aarts-revolutionair, dat hij een staatsgreep doen zal; zou hij zulks ondernemen, of mocht hij op dat plan betrap worden, dan zal hem kort recht geschieden.—Men gelooft, dat een verlovings van Don Carlos' zoon met het dochtertje van wijlen Koning Alfonso tot genoegen van Carlisten zoowel als van Monarchisten een einde zou maken aan den 50-jarigen strijd om Spanjes troon. Prins Jaime is in 1874, de prinses van Asturiën in 1880 geboren.

Reeds in het begin van November jl. wekte de gezondheidstoestand van Koning Alfonso aan de verschillende Hoven, vooral te Berlijn, groote bezorgdheid. Die toestand werd zelfs als nimmer zorgwerend beschouwd. Er liepen geruchten dat de Spaansche Monarchisten zich toen ernstig bezig hielden met de eventuele gevolgen van Alfonso's dood. Eenigen hunner bepleitten een eenvoudig Regentschap, dat nu dan ook in werkelijkheid is opgetreden met een nieuw ministerie-Sagasta. Ook in die dagen wilden velen der Monarchisten zich verstaan over een verzoening met Don Carlos door een toekomstige verlovings van diens 15-jarigen *Jaime* met de thans 5-jarige kroonprinses *Maria de las Mercedes*. Daar zijn er die meenen, dat feitelijk over dit punt tusschen Canovas en Carlos onderhandeld is, en dat Don Carlos' audientie bij keizer Frans Jozef, welke in die dagen plaats had, alsmede met deze zaak in verband stond.

II.

— De Cortes zullen den 27 Dec. bijeenkomen.

— Sedert 29 Nov. stond het lijk des Konings in het paleis Escorial; kronen en bloemenkransen sierden de katafalk en de lijkst.

— Het Pruisische Ulanen-regiment, waarvan koning Alfonso XII de chef was, heeft een zeer fraaien eerekrans voor den overledene naar Madrid gezonden; insgelijks is vanwege den Duitschen Kroonprins een krans aldaar aanvaard geworden.

— De Keizer zal bij de begrafenis door Vorst Hohenlohe vertegenwoordigd worden.

— Z. H. de Paus zal in de Sixtijn-sche kapel voor de zielerust van wijlen koning Alfonso eene H. Mis van Requiem opdragen.—Ook de Pauselijke Nuntius te Weenen zal aldaar in de kathedraal van St. Stephanus een zielieme voor den overleden vorst celebreren.—De plechtige begrafenis zal den 10^{en} December

te Madrid in de kathedraal van den H. Isidorus plaats hebben.

Verwikkelingen op het Balkan-Schiereiland.

Na hun overwinning op de Serviërs zijn de Bulgaren Servië zelf binnengerukt.—Bij de stad *Piot* heeft een veldslag plaats gehad, waarin de Bulgaren wederom met een bajonet-aanval den vijand op de vlucht hebben gedreven. Aan weerszijden moeten meer dan 3000 dooden en gekwetsten gevallen zijn. Piot werd veroverd, (28 Nov.).—Op dien dag is door bemiddeling van den buitengewonen Oostenrijkschen gezant, Baron Klevenhüller-Metsch tusschen Servië en Bulgarije een wapenstilstand gesloten; echter schijnt Vorst Alexander van Bulgarije niet eerder hiertoe te zijn overgegaan, dan na bedreigd te zijn geworden met een inval der Oostenrijkers in Servië om tegen Bulgarije de verloren zaak te komen verdedigen. Ook diende Vorst Alexander tevreden te zijn met den militair roem, in de laatste dagen behaald, en was, volgens den Oostenrijkschen gezant, de oor van Bulgarije thans voldoende gewroken en zijne macht verzekerd.—Zoo veel de bevolking als het leger en de pers zijn in Servië hoogst verontwaardigd over het sluiten van den wapenstilstand, wijl hierdoor de weg is afgesneden om de geleden nederlaag te herstellen.

— 30 Nov. In weerwil van de wapenstilstand gaat generaal Leschjanin rustig voor de stad Widin te bombarderen. Men verwacht, dat weldra op alle punten de strijd weer zal losbranden.—(1 Dec.) Het beleg van Widin heeft aan Bulgaren en Serviërs beiden veel menschenlevens gekost, daar de strijd menigmaal van man tegen man was. Heden echter had er een bloedige strijd plaats, waarbij de Serviërs verslagen en genoodzaakt werden om het beleg op te breken. Van de 6000 gewonde Serviërs, die te Belgrado als krijgsgevangenen zijn aangekomen, heeft ruim een derde gedeelte zich opzettelijk den middelevinger verwond, om spoedig weder naar hun haardsteden te worden teruggezonden. Koude en honger hebben de lieden tot die pijnlijke kunstgreep doen besluiten.

— Uit Oostenrijk wordt bericht (30 Nov.) dat te Pest 40.000 man gemobiliseerd worden. De maatschappij der Donau-stoombooten en de Oostenrijksch-Hongaarsche spoorwegmaatschappijen hebben orde ontvangen zich gereed te houden tot het vervoer van 200.000 man troepen naar Servië.—2 Dec. De Russische troepen vereenigen zich in Bessarabië.

— Rusland schijnt de Bulgaren te willen paaien door onder hen de meening te doen ingang vinden, dat alleen Englands ondersteuning van Servië de reden was, waarom de Russische Regeering zich zoo heeft verzet tegen de vereeniging van Bulgarije met Rumelië.—De Russische bladen toonea zich zeer ongerust over de houding van Oostenrijk, dat zoogoo als openlijk partij kiest voor Servië, terwijl Rusland, aan het Berlijner Tractaat getrouw, Bulgarije niet heeft willen ondersteunen noch beschermen. Volgens de „*Novoje Wremja*" van St. Petersburg vreest men, dat de wapenstilstand alleen zoo lang duren zal, tot dat Servië met Oostenrijks hulp nieuwe krachten zal verzameld hebben om den strijd weder aan te vangen.

CONSTANTINOPEL, 28 Nov. De Turken zetten hun krijgstoerusting op groote schaal voort. Te Saloniki zijn in de laatste dagen 70.000 man troepen met 180 kanonnen geland. Voor een Griekschen, of een gecombineerd Grieksch-Servischen aanval is de Porte niet meer beducht.

ATHENE, 30 Nov. De president van het Kabinet heeft aan de vertegenwoordigers der Mogendheden medegedeeld, dat een oorlog tusschen Griekenland en Turkije onvermijdelijk is.

PARIJS, 30 Nov.—Generaal Brière de l'Isle, voormalig hoofd van de Fransche expeditie in Tonking, verklaarde heden in de Kamer-afde-

ling voor Tonking, dat er een flinke politie-macht in dat land diende gevestigd te worden tot handhaving der orde; ook raadde hij aan, dat men voortdurend een 6000 man Franse troepen en 12,000 inlandse soldaten op onderscheidene plaatsen in garnizoen zou leggen.

— 1 Dec. De Tonking-questie zal volgens de „Times” het ministerie-Brisson binnen weinige dagen ten grave doen dalen.

— De heer Clemenceau, het hoofd van de uiterste linkerzijde der Franse Kamer, is bedenkelijk ziek. Hij is naar het buitenland gereisd, ten einde genezing te zoeken voor zijne hartkwaal.

— Den 5n November jl. herdachten de Franse katholieken de ongehoorde domicilie-schennis welke toen 5 jaren geleden had plaats gehad en waarbij 5000 Franse burgers uit hun woning verdreven werden door politie en militairen, die zich door inbraak toegang verschaften. Toen werden al op de religieuze de Maart-decreten toegepast, niettegenstaande 3000 rechtsgeleerden zich verenigd hadden met het rechtskundig protest van *Denonabe* en niettegenstaande zelfs de meerderheid der rechtbanken het goed recht der paters erkenden; zoodat de minister van Justitie (Cazot) de zaak naar den „Raad der Geschieden van Bestuur” moest trekken (dien hij zelf presideerde) om het onrecht een schijn van sanctie te geven. Meer dan 1000 rechters namen daarop vol verontwaardiging hun ontslag; 12 Protestantische bisschoppen van Engeland met 2500 Anglicaanse priesters en 15,800 heeren zouden een protest in tegen die schanddaad bij den Aartsbisschop van Parijs: *Times* en *Standard* braken er gestrenge lijn den staf over, en zelfs de godloochenaar Bradlaugh en de vrijdenker Emilio Castelar gruwden van de rechtsverkrachting onder de Franse Republiek.

De Broeders-Driepunt.

Ofschoon de vóór korten tijd tot inkeer gekomen pornographische Franse schrijver *Leo Tard* zeker beter zou doen met zich in stille afzondering terug te trekken, om zijn schandelijk verleden met heete tranen te bewenen, acht hij het, naar het schijnt, dienstiger, nog van tijd tot tijd van zich te doen hooren. Eerstlaags zal een werk van hem, onder den titel: *Les Frères Trois-Points* (de Broeders Driepunt) bij den Parijschen uitgever Letouzey het licht zien, of liever het eerste deel daarvan is reeds verschenen.

Het bevat het verhaal van de verdrijving van Taxis uit de loge, de lijst der dignitarissen van de vrijmetselarij der geheele wereld, de statuten der leerlingen enz. De *Gaulois* ontleende er dezer dagen de namen aan van de maconnieke grootwaardigheidsbekleeders in Frankrijk, onder welke zich tal van ambtenaren der Republiek bevinden. Ziehier eenige gegevens betreffende de Franse loges.

Groot-Oosten van Frankrijk (Franse ritus). — Het Groot-Oosten van Frankrijk is sedert 1772 te Parijs geconstitueerd. Afhankelijk daarvan zijn 301 loges, met circa 18,000 Br..

Hoofdraad (erkende oude Schotse ritus). — De Hoofdraad heeft een Souverein Commandeur Grootmeester; een Souverein Luitenant Groot-Commandeur; een Groot-Kanselier, een Zegelbewaarder, een Groot-Secretaris-generaal. De Hoofdraad van Frankrijk [Schotse ritus] bestaat te Parijs sedert 1804. Onder hem staan 76 loges met omstreeks 6000 vrijmetselaars.

Souvereine Algemeene Raad [ritus van Misraim]. — Deze Algemeene Raad bezit een Souverein Opperpresident Groot-Conservator, een Groot-Kanselier, een Grootspreeker — pardon: Groot-redenaar — een Groot-Examinator, een Groot-Kapitein der garden, een Groot-Ceremoniemeester, een Groot-Secretaris-generaal en een Zeer Verlichten en Machtigen Prins gedelegeerd bij de Valleien van het Zuiden van Frankrijk. De Souvereine Algemeene Raad werd sedert 1816 te Parijs gevestigd en heeft onder zich 6 loges, te zamen ongeveer 500 Br.. tellende.

De Hoofdraden en het Groot-Oosten in het buitenland hebben hun correspondentie te richten aan het Secretariaat-generaal [persoonlijk adres der heeren Osselin vader en zoon]. De maconnieke sociale zetel bevindt zich in de rue J. J. Rousseau, 35.

Symbolieke Grootloge [Schotse dissidenten]. Deze loge wordt bestuurd door een voorzitter en een uitvoerend comité. Zij werd te Parijs ingesteld in 1881. Van haar afhankelijk zijn 26 loges, omstreeks 2000 Br.. sterk.

Daar de vrijmetselaarsdezer scheurmakende broederschap geen hoogen graden deeft, correspondeert het Groot-Oosten van het buitenland slechts voor den vorm met het uitvoerend comité.

Het Groot-Oosten van België, dat in 1864 60 afhankelijke loges telde, heeft er nu slechts 14 meer, welke ternaauwernood 1000 Br.. tellen, terwijl de Hoofdraad niet meer dan 8 loges bestuurt, in plaats van 13, en zijn kudde tot 60 schapen; zag wegsuilen. De vrijmetselarij gaat dus in België onbetwistbaar achteruit, en in aanmerking genomen, dat zij de ziel van het liberalisme is, mag men derhalve veilig beweren, dat dit aan de gebreken van den onderdom, aan verval van krachten ligt.

BRUSSEL, 8 Nov. — In de *Monteur* is een Koninklijk besluit verschenen, dat 53 overbevolkte katholieke scholen van staatswege aanneemt.

Al de liberale bladen zijn woedend van spijt, en spuwen vuur en vlam tegen den koning en zijn ministers. En geen wonder. De 53 afgeschafte officiële scholen zijn ten bate der katholieken gekomen; hetgeen ook hoog tijd werd; immers al die openbare scholen telden te zamen maar 430 leerlingen, dus 8 ongeveer per school; de meeste van die officiële jongelui waren zelfs de dierbare telgen van den officiële onderwijzer. Nog tweehonderd officiële scholen verkeerden bijna in denzelfden ongelukkigen toestand. Reken men, dat elke ledigstaande of bijna ledigstaande school den belastingsschuldigen 3000 fr. per jaar en elke liberale schoolknaap den armen betalers op slechts 450 fr. per hoofd komt te staan, dan kan men begrijpen dat die maatregel der Conservatieve Regeering een groote verlichting heft te weeg gebracht voor de belastingbetalende burgers.

BERLIN. — De uitslag der verkiezingen voor den Pruisischen Landdag is thans in zijn geheel bekend. De *Conservatieven* hebben 13 zetels, de *Nationaal-liberalen* 2 en de *Centrums-mannen* 1 zetel gewonnen. De partijverhouding in den nieuwen Landdag is dus als volgt: 197 Conservatieven, 102 Centrums-leden, 69 Nationaal-liberalen, 43 Vrijzinnigen, 13 Polen en 2 Denen.

— (28 Nov.) — De Deutsche Regeering wil hare vervolging van de Katholieke Kerk ook in de Deutsche Koloniën (Cameroen, Angra-pequeña, Nieuw-Guinea, enz.) overplanten, en den Katholieken Missionarissen aldaar den toegang weigeren. Vol verontwaardiging hebben de Katholieke Duitschers dat plan van den ijzeren Kanselier doorgrond, en er zich met man en macht tegen verzet. De Centrums-leden schijnen in den Rijksdag (28 Nov.) desbetreffende eene interpellatie te hebben ingediend. Niemand minder dan Prins Bismarck zelf heeft daarop geantwoord. Volgens een telegram baseerde zich de Kanselier op het feit, dat de Jezuïeten zich van alle nationale banden met Duitschland hadden los gemaakt [of heeft de K. zelf ze daarvan niet losgemaakt door hen te verjagen van Duitsch grondgebied: alleen om reden dat „men zeide” dat de Jezuïeten anti-vaderlandsch waren?] De Jezuïeten derhalve kunnen onmogelijk in Duitschlands Koloniën worden toegelaten; de missionarissen van andere Orden en Congregatiën vallen niet in dit verbod. [Men vergete niet, dat de Jezuïeten niet alleen maar *alle met hen geaffiliëerde Orden en Congregatiën* d. i., volgens Bismarck, alle R.

K. geestelijken van alle Congregatiën en Orden, verbannen werden.] Daarbij komt, dat het niet aan te bevelen is, dat Missionarissen van onderscheidene nationaliteit in hetzelfde rijksgebied hun beëiening uitoefenen. — Dr. Windthorst bediende vervolgens den Kanselier van antwoord. In een lang debat verdedigde hij de Jezuïeten en verweet der Regeering, dat zij de Protestantse zendelingen begunstigde. De republiek van Bismarck was, dat alleen de Jezuïeten van de Koloniën waren buitengesloten.

LONDEN. — De gemeenteraadsverkiezingen waren ten voordeele van de *Conservatieve* partij uitgevallen; daarin werd door velen een voortteeken gezien van den uitslag der toekomstige parlementaire verkiezingen.

— 30 Nov. De snelle en welgeslaagde krijgsvorrichingen der Engelschen in Birma hebben [24 Nov.] koning Thibau den moed tot allen verderen weerstand benomen. Hij heeft generaal Prendergast om wapenstilstand verzocht, en wil de gezezen moeielijkheden op vredelievende wijze zien te regelen. De generaal bewilligde hierin op voorwaarde: 1° dat het Birmaansche leger in de hoofdstad Mandalay de wapens zouden neerleggen; 2° dat het fort Ava met zijn 28 vuurmonden werd overgegeven. Deze voorwaarden werden door den koning aangenomen; en den 28n Nov. marcheerden de Engelschen op naar Mandalay, waar zij (1 Dec.) binnentrokken.

— 1 Dec. De Liberalen zijn tot heden bij de verkiezingen voor het Parlement in de minderheid gebleven; volgens de „Times” zal de verkiezings-campagne van Gladstone met zijn liberalen wel met een nederlaag eindigen. — Gladstone verwacht groote versterking voor de geleiden der Liberalen uit Schotland.

— Op de najaars-examens te Dublin, waaraan 2100 studenten deelnamen, werd verreweg het grootste aantal prijzen toegewezen aan Candidaten, die op *katholieke* inrichtingen hun opleiding hadden genoten.

NEW-YORK. — De hevige storm die in het begin van November op de kust van Labrador gewoed heeft, veroorzaakte een onberekenbareschaade. Meer dan 80 visschersbooten zijn vergaan of gestrand; ongeveer 100 personen kwamen daarbij om het leven en 2000 zijn van alles beroofd.

FARRAGHIT

CATIBOE MOZA.

III.

(Cabamentoe.)

Ora Padrenan di *Algiers* a tende nobo e koe un troepa di catiboenan pretoe a bini na *Warglah*, nan a bai na e stad pa coempra algun catiboenan moza i pa libra nan asina foi e juca di selabitud.

Pader Richard (*) a bini cerca mi i a pidi donjo pa cuantoe el kier a bendé mi.

Mi tabatin 11 anja i pa maltratamentoe i muchoe trabao riba mi forza iri tabata masjá flacoe; també mi tabata coha ainda di e golpi di punja.

Donjo tabata bisa na Padre: „Farraghit ta costa 200 francoe (100 florin).”

„Lo mi doena bo 100 i nada mas”, Pader Richard dici.

„100 franco? Ta suf Sjon ta?” Arabier ta puntra „el ta costá mi mees 200 fr.

„Bedaar, homber” Padre ta bisa. „Farraghit wel ta gustá mi, ma mi no tin mester di dié i pasobra bo kier bendé, lo mi doena bo 100 fr. i ningun placa mas.”

„Bam, pa bo cara lo mi doené pa menos: toemé pa 150 fr.”

„No, 100 francoe i ni un cent chikitoe mas! Toema, aki mi tin 100 fr. i lo mi toema Farraghit.”

(*) P. Richard a moeri mortoe di martirio anja pasar huntoe coe Padrenan *Poudlard* i *Morat* den Central Africa.

Alafin donjo a bendé mi pa e prijs i mi tabata catiboe di P. Richard.

Nunca den mi bida mi a mira blanconan: p'esai mi tabatin masjá miedoe di nan i ansia pisar a cohé mi, ora mi tabata den mán di e missionario.

Mi a corda koe lé bai comé mi, pasobra Arabiernan i Tocaregnan, semper a bisá mi koe Cristiannan blancoe ta comé Pretoenan. Nan ta cucina un wea grandi di awa, asina nan a contá mi, i ora el ta herebé, nan ta manda e hende pretoto mira aden. I ora el ta buk anto nan ta tiré aden, herebéle bon pa comé despues. Mi tabatin anto masjá miedoe di e Padre i mi a corda koe su cuero tabata un panja koe ta tapa nan curpa.

Padre ta hiba mi na *Biskrah* den *Algiers*: el a hiba mi den un cas grandi, manera mi no a mira nunca. Padre a larga mi sinta i a haci gracia coe mi, ma semper mi tabatin miedoe ainda koe le comé mi. Alafin mi a haja un poco confianza den dié i mi a bisé koe mi tabatin hamber, pasobra koe Arabiernan i Tocaregnan tabata doená mi mas zota coe coeminda. Padre a larga trece unbez algun figji i otro coeminda; mi a mira anto koe Padrenan tabata amigoe i no bordugoe di nos raza i mi tabata contentoe. Mi tabata hari, canta i canna den e camber i mi tabata besa mán di Padre. Mi tabata masjá disgraciado den tempee pasar, ma awor mi por a legra.

Ora mi a drenta cas di Padrenan mi a mira koe toer tabata contentoe. Padre Richard a doená mi un bistir i mandá mi bai den un zaal di recreatie (hungamentoe). „Aja mi tabata mira tauw di muchanan di mi edad, koe tabata hunga fortunar un coe otro: nan a coemindá mi manera nan roeman. E tempee aja mi tabata loebida mi zota di paloe i bullepees, koe tabata semper mi partida.

P. Richard ta puntrá mi ainda: „Bo tabatin Sjonnan malocoe, no?” „O, si Padre! masjá malocoe!” „I mi no ta un Sjon malocoe?” Padre ta puntré.

„O no! Padre ta un bon Sjon!” „Bo kier keca?” „Si Padre! Semper, semper!”

Anto P. Richard a brazá mi i a bisá mi koe foi dia di awé mi tabata liber i lo mi no ta catiboe nunca mas. Foi di e dia mi a coeminda sinja conoce Dios, i ainda cada dia mi ta gradicié koe el a librá mi foi selabitud i koe el a toemá mi pa su jioe. Despues koe Padre a coemprá mi liber, nan a mandá mi na *Tripoli* i *Algiers*, pa mi sinja *Frances* i *Latijn*. Ora mi a conocé e linganan basta, nan a sinjá mi catesaci i a priminti mi Sacramentoe di Bautismo.

Mi tabata deseá masjá na e dia bendicionar, koe mi por a bira jioe di Dios. Cada dia mi tabata studia mi catesaci i tabata haci mi posibel pa mi comprende boniteza di religion di Catoliconan. Nan a splicá mi tambe toer cos di La Birgen i di Santoenan i mi tabata stima nan i mi tabata pidi nan pa dia di S. Bautismo bini mas liger.

Alafin despues di a keda 3 anja cerca e bon Padrenan nan a priminti mi dia di anja nobo 1882, koe lo mi ricibi Bautismo den luna di Mei. Mi a aumenta mi oracion i mi a prepará mi hopi pa e Sacramentoe grandi. Alafin e dia grandi tabata jega: mi a bai di *Tripoli* na *Malta*. Aja Cardinal *Lavigerie* a doena mi Sacramentoe di Bautismo den un kapel boenita i nan a jamá mi lugard di Farraghit, *Emmanuel Bienno*. Mi tabatin 13½ anja: mi tabata awor Cristian, jioe di Dios i di S. Iglesia. Riba mees dia di mi Bautismo, mi a haci mi promer S. Comunión. O com mi tabata fortunar: mi tabata biba coe Angelnan: mi no por a gradicié Dios basta pa e gracia grandi di e dia-ai. Mi tabata reza hopi i lo mi reza hopi ainda pa e hendenan, koe a juda pa haci mi fortunar i koe lo juda ainda pa libra mi roemannan foi selabitud.

Awor mi tin 16 anja: mi ta haci un studio cerca Padrenan pa bira un dia un bon misionario i pa pre-

Imp. de la Libreria de A. Bemberton.